بسم الله الرحمن الرحيم

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓު
ދިވެހިރާއްޖެ

ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތް

- ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު: 2023/HC-A/384
- އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް: ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް
- އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު ފަރާތް: ނެތް
- މައްސަލައިގެ ބާވަތް: ރަޖިސްޓްރާރުގެ ނިންމުން އަލުންބަލައި ގޮތެއް ނިންމުން

- ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު: 2024/HC-A/183
- އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް: ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް
- އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު ފަރާތް: ނެތް
- މައްސަލައިގެ ބާވަތް: ރަޖިސްޓްރާރުގެ ނިންމުން އަލުންބަލައި ގޮތެއް ނިންމުން

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް:
ފަނޑިޔާރު ޙުސައިން ޝަހީދު
ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒު
ފަނޑިޔާރު ޢަބްދުލްޤާދިރު ޙުސައިން

ނިމުނު ތާރީޚު: 24 ޖުމާދަލްއާޚިރާ 1446
25 ޑިސެންބަރު 2024

ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2023/HC-A/384
ޤަޟިއްޔާ ޝަރީޢަތް ނިމުނު ތާރީޚު:

05 ޖުމާދަލްއާޚިރާ 1445
18 ޑިސެމްބަރު 2023

ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2024/HC-A/183 ޤަޟިއްޔާ
ޝަރީޢަތް ނިމުނު ތާރީޚު:

28 ޞަފަރު 1446
01 ސެޕްޓެމްބަރު 2024

- **އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު ޤަޟިއްޔާ:** (ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2023/HC-A/384 ޤަޟިއްޔާ)
- **ނަންބަރު:** D12C/RNAB/2023/1
- **ނިންމި ފަރާތް:** ޑިވިޜަނަލް ކޯޓު ރ. އަލިފުށި ސަރަޙައްދު ކޯޓު
- **ދަޢުވާ:** ޝަރީޢަތުގެ ބޭރުން އެއްބަސްވުމަކަށް އައިސް ނިންމުން
- **ހުށަހެޅުނު ތާރީޚު:** 06 އޮގަސްޓް 2023
- **ނިމުނު ތާރީޚު:** 08 އޮކްޓޫބަރު 2023

- **އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު ޤަޟިއްޔާ:** (ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2024/HC-A/183 ޤަޟިއްޔާ)
- **ނަންބަރު:** D5C/RNAB/2024/1
- **ނިންމި ފަރާތް:** ޑިވިޜަނަލް ކޯޓު މާލެ ސަރަޙައްދު ކޯޓު
- **ދަޢުވާ:** ޝަރީޢަތުގެ ބޭރުން އެއްބަސްވުމަކަށް އައިސް ނިންމުން
- **ހުށަހެޅުނު ތާރީޚު:** 27 މާރިޗު 2024
- **ނިމުނު ތާރީޚު:** 30 އޭޕްރިލް 2024

އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް
ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް
ޙާޟިރުވި ވަކީލުން:
ސްޓޭޓް ޕްރޮސިކިއުޓަރ އަޙްމަދު ނަޒީފް
ސްޓޭޓް ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޒުހައިން ސާލިމް
ސްޓޭޓް ޕްރޮސިކިއުޓަރ އިބްރާހީމް ނާޝިފް
ސްޓޭޓް ޕްރޮސިކިއުޓަރ މުޙައްމަދު ޝަމާލް

އިސްތިއުނާފަށް ޖަވާބުދާރީ ފަރާތް
ނެތް

ޖިނާއީ - ޝަރީޢަތުގެ ބޭރުން އެއްބަސްވުމަކަށް އައިސް ނިންމުން – ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 94 ވަނަ މާއްދާގެ
އަދި (ނ) – ޤަބޫލުކުރުމުގެ ގޮތުން

ފަނޑިޔާރު ޙަސަން ޝަފީޤުގެ ރައުޔު

ތަޢާރުފު

1. މިއީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި ބަލާފައިވާ 2 (ދެ) ޤަޟިއްޔާއެއްގެ ޝަރީޢަތް ނިންމިގޮތެވެ. މި ޤަޟިއްޔާތަކުގެ ތަފްޞީލު ތިރީގައި އެވަނީއެވެ.

1.1 މިލަދުންމަޑުލު ދެކުނުބުރީ މަނަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު D12C/RNAB/2023/1 "ރަޖިސްޓްރާރުގެ ނިންމުން އަލުންބަލައި ގޮތެއް ނިންމުން" އިސްތިއުނާފުކުރުމުން އެ މައްސަލަ ބަލަމުންދަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ 2023/HC-A/384 ޤަޟިއްޔާއިންނެވެ.

1.2 މިލަދުންމަޑުލު ދެކުނުބުރީ މާޅެންދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު D5C/RNAB/2024/1 "ރަޖިސްޓްރާރުގެ ނިންމުން އަލުންބަލައި ގޮތެއް ނިންމުން" އިސްތިއުނާފުކުރުމުން އެ މައްސަލަ ބަލަމުންދަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ 2024/HC-A/183 ޤަޟިއްޔާއިންނެވެ.

2. ބަޔާންކޮށްދިޔަ ނިންމުންތަކަށް އިސްތިއުނާފުކުރައްވާފައިވަނީ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް (މީގެ ފަހުން 'ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް' ނުވަތަ 'ދައުލަތް' ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާ) ގެ ފަރާތުންނެވެ. އިސްތިއުނާފުކުރައްވާފައިވާ މައްސަލަތަކަކީ، ޑްރަގްކޯޓުގެ ޝަރީޢަތްތަކުން ފަހައިވާންވާ މައްސަލަތަކަކާއި އަދި ދަރަޖާގެ ބަސް ހޯދައިގެން ކުރިއަށް ގެންގޮސް ނިންމާފައިވާ ނިންމުންތަކަށްވުމާއި، މި ޤަޟިއްޔާތަކަށް ބަލައިން ގެންގޮސްފައިވާތީ، ދައުލަތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ގޮތަށް، އިސްތިއުނާފުކުރައްވާ ފަރާތުން ނިމިއްޖެއެވެ.

3. ބަޔާންކުރެވުނު ރަޖިސްޓްރާރުގެ ނިންމުންތަކަށް އަލުންބަލައި ނިންމިގޮތްތަކަށް އެއް ޤާނޫނީ އަސާސްތަކުގެ މައްޗަށް ހުށަހެޅިފައިވާ މައްސަލަތަކަކާއި، މި މައްސަލަތަކުގެ ޝަރީޢަތް ހައިކޯޓުގައި ކުރިއަށް ގެންގޮސްފައިވަނީ ފަނޑިޔާރުންގެ އެއް ބެންޗަކުން 2 (ދެ) ޤަޟިއްޔާ އެކުލަވައިގެންނެވެ.

ކަންހިނގާފައިވާ ގޮތް

4. މި މައްސަލައަކީ ޤާނޫނު ނަންބަރު 21/2022 (ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016 ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނަށް 4 ވަނަ އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނު) ގެ 94 ވަނަ މާއްދާ[1]ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ މުއްދަތު ހަމަވުމުން ހުށަހަޅާފައިވާ މައްސަލައަކަށްވާތީ ތަޙްޤީޤު ނިންމާފައިވެއެވެ. އިސްތިއުނާފުކުރެވިފައިވަނީ އެ ނިންމުމަށް މުރާޖަޢާކޮށްދިނުމަށް ހުށަހަޅައިގެން އެ ނިންމުމަކަށް މުރާޖަޢާކޮށް ނިންމި ނިންމުމަކަށެވެ.

ހިފެހެއްޓުމުގެ ނަންބަރު 2023/HC-A/384 ގެ ސިޔާޤު

5. ސ. މަރަދޫ/ ފިނިވިލާގެ، އަޙްމަދު އަބްދުއްސައްތާރު މަސްތުވާތަކެތީގެ ޤާނޫނާއި ޚިލާފަށް އެ ތަކެތި ގެންގުޅުއްވި ވިޔަފާރިކުރި ކަމަށް ތުހުމަތުކުރެވިގެން، 22 މޭ 2023 ގައި އޭނާ ހައްޔަރުކުރެވިފައިވެއެވެ.[2] ހިތަދޫ ދާއިރާގެ މަދަނީ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުން އަޙްމަދު އަބްދުއްސައްތާރު 23 މޭ 2023 އިން ފެށިގެން 26 މޭ 2023 ގެ ނިޔަލަށް ބަންދުކުރެވިފައިވެއެވެ.[3] އަދި އޭގެ ފަހުން، އެ ކޯޓުން 26 މޭ 2023 އިން ފެށިގެން 09 ޖޫން 2023 ގެ ނިޔަލަށް އަޙްމަދު އަބްދުއްސައްތާރުގެ ބަންދުގެ މުއްދަތު އިތުރު ކުރެވިފައިވެއެވެ.[4] އެއަށްފަހު، 08 ޖޫން 2023 ގައި ދިވެހި ފުލުހުންގެ ހިދުމަތުގެ ފަރާތުން އޭނާ ބަންދުން ދޫކޮށްލިކަން ދިވެހި ފުލުހުންގެ ހިދުމަތުގެ "ހައްޔަރުން ދޫކުރާ ފޯމު" އިން އެނގެން އޮތެވެ.

6. އަޙްމަދު އަބްދުއްސައްތާރުގެ މައްޗަށް ގެއްލިފައިން ޖަރީމާތަކުގެ ދައުވާ އުފުލުމަށް ދައުލަތުގެ ވަކީލުން 24 ޖޫން 2023 ގައި ހިތަދޫ ދާއިރާގެ މަދަނީ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓަށް ދައުވާ ހުށަހަޅައިފިއެވެ.

---

[1] މިގެ ފަހުން، ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 94 ވަނަ މާއްދާ ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ މި މާއްދާއަށް ރިފަރކުރުމެވެ.

[2] ދިވެހި ފުލުހުންގެ ހިދުމަތުގެ ނަންބަރު TD 149130 "ހައްޔަރުކުރުމުގެ ފޯމު މިހާރު ވާގޮތް"

[3] ހިތަދޫ ދާއިރާގެ މަދަނީ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު D12C/MA/2023/12 ކޯޓު އަމުރު

[4] ހިތަދޫ ދާއިރާގެ މަދަނީ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު D12C/MA/2023/13 ކޯޓު އަމުރު

7. ދަޢުވާގެ ފަރާތުން ދައުވާ ހުށަހަޅާފައިވަނީ މުއްދަތު ހަމަވެފައިވާކަމަށް ބުނެ އެ މައްސަލަ ބަލައިނުގަތުމަށް އެ ކޯޓުން ނިންމިއެވެ. މިނިންމުމުގެ ދުރުސްތުކަމާ މެދު ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު D12C/RN/2023/01 "ރަޖިސްޓްރާރުގެ ނިންމުން" ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ:

"ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުގެ ނަންބަރު 759/2023/D/3 ދައުވާ ފޯމު، ސީ.ޑީ.އާރު ލިޔުންތަކުގެ، އަދިވެސް އިސްތިޢުނާފުގެ ވައްކަން ދަޢުވާކުރުމަށް 2023 ޖުލައި 24 ގައި މިކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވާ މައްސަލައިގައި ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތް ފުލުހުންގެ ބެލުމުގެދަށަށް ފުރަތަމަ ހައްޔަރުކޮށްފައިވަނީ 2023 ޖޫން 23 ވަނަ ދުވަހު 20:55 ގައިކަމަށްވާތީ އަދި ތަޙުޤީޤުކުރުމުގެ މުއްދަތު އިތުރުކޮށްދިނުމުން، ޤާނޫނު ނަންބަރު 21/2022 (ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 4 ވަނަ އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނު) ގެ 94 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ މުއްދަތު ހަމަވާ ތާރީޚަކީ 2023 ޖުލައި 23 ކަމަށްވާތީވެސް، މިކޯޓަށް މިމައްސަލަ ހުށަހަޅާފައިވަނީ ޤާނޫނު ނަންބަރު 21/2022 (ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 4 ވަނަ އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނު) ގެ 94 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ މުއްދަތު ހަމަވެފައިވާކަމަށްވުމުން، މި މައްސަލަ ބަލައިނުގަތުމަށް ނިންމައިފީމެވެ."

މިފަދައިންނެވެ.

8. ރަޖިސްޓްރާރުގެ ނިންމުން އަލުން ބަލައިދިނުމަށް ދައުލަތުން ހުށަހެޅުމުން، މިނިންމުމުގެ ދުރުސްތުކަމާ މެދު ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު D12C/RNAB/2023/1 "ރަޖިސްޓްރާރުގެ ނިންމުން އަލުންބެލުމުގެ ޤަރާރު ނިންމުން" ގެ 5 ވަނަ ނަންބަރާއި 6 ވަނަ ނަންބަރުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ،

"5. މިހާލަތުގައި ބަލަންޖެހޭކަމުގައި މާއްދާގެ އަސާސީ ބަލާނަމަ، ބުނެވިފައި ޤާނޫނުގެ 94 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުން އިދާރީގޮތުން މިމައްސަލައަށް ތަޙުޤީޤުކުރުމުގައި ބަޔާންކުރެވިފައިވާ ގަވާއިދުން ތަފާސީލުތޯ މިން ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހަށް ފޮނުވާ ހިނދު، 60 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ނުވަތަ (ށ) ގެ ދަށުން ޤާނޫނީގޮތުން މިންވަރު، ހައްޔަރުކުރެވުނު ދައުވާކުރުމަށް ހުށަހެޅުމުން ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހަށް ފޮނުވާ ތާރީޚާ ދެމެދު ޤާނޫނީ މުއްދަތު ގުނަންވާނެއެވެ.

6. އެހެންކަމުން މިމައްސަލައިގައި ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތް ހައްޔަރުކުރެވުނު ތާރީޚުން ފެށިގެން ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހަށް ދައުވާކުރުމަށް ހުށަހެޅިފައިވާ ތާރީޚުގެ ވަގުތު، ދައުވާކުރުމަށް ހުށަހެޅުމުގެ ނިޔާ ފުރިހަމަކޮށްފައި، އަދި އެއްވެސް ނިސްބަތަކީ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ ދައުވާކުރުމަށް ހުށަހެޅުމުގެ ނިސްބަތުން ހުށަހެޅިފައި ނުވާތީ، މިމައްސަލައިގައި ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ

މިމައްސަލާގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޤާނޫނުގެ 94 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި

[illegible] [illegible] [illegible]."

މިފަދައިންނެވެ.

9. ރަޖިސްޓްރާރުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މިލަދުންމަޑުލު ދެކުނުބުރީ ފޮއްދޫ ޑިސްޓްރިކްޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު D12C/RNAB/2023/1 "ރަޖިސްޓްރާރުގެ ނިންމުން [illegible] [illegible] ނިންމުން" ގައި ނިންމާފައިވެއެވެ. މި ނިންމުން ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފު ކުރުމުން އެ މައްސަލަ ބަލަނީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ 2023/HC-A/384 ގެ މައްސަލައެވެ.

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ 2024/HC-A/183 ގެ މައްސަލަ

10. 2023 ޑިސެންބަރު 07 ވަނަ ދުވަހު 19:30 ހާއިރު ނ.[illegible]/ [illegible] ގެއިން ވަގަށް [illegible] ތުހުމަތުކުރެވޭ މައްސަލައިގައި، 07 ޖަނަވަރީ 2024 ގައި ނ.[illegible]/ [illegible]، މުޙައްމަދު ޢީސާ ހައްޔަރުކޮށްފައިވެއެވެ. 08 ޖަނަވަރީ 2024 އިން ފެށިގެން 15 ޖަނަވަރީ 2024 ގެ ނިޔަލަށް، މުޙައްމަދު ޢީސާ ބަންދުކުރުމަށް މިލަދުންމަޑުލު ދެކުނުބުރީ ލޯހި ޑިސްޓްރިކްޓް ކޯޓުން ނިންމާފައިވެއެވެ.[5] އެއާއެކު، 15 ޖަނަވަރީ 2024 ގައި ދިވެހި ފުލުހުންގެ [illegible] [illegible] މުޙައްމަދު ޢީސާ [illegible] އެ [illegible] "ހައްޔަރުން [illegible] ލިޔުން" އިން އެނގެއެވެ.

11. ދައުލަތުން، މުޙައްމަދު ޢީސާގެ މައްޗަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ދައުވާ، 10 މާރިޗު 2024 ގައި މިލަދުންމަޑުލު ދެކުނުބުރީ [illegible] ޑިސްޓްރިކްޓް ކޯޓުގައި އުފުލިއެވެ.

12. ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ދައުވާ ހުށަހަޅާފައިވާއިރު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެ މައްސަލަ [illegible] އެ ކޯޓުން ނިންމިއެވެ. މިލަދުންމަޑުލު ދެކުނުބުރީ [illegible] ޑިސްޓްރިކްޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު D5C/2024/01 "ރަޖިސްޓްރާރުގެ ނިންމުން" ގައި [illegible]،

---

[5] މިލަދުންމަޑުލު ދެކުނުބުރީ ލޯހި ޑިސްޓްރިކްޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު D9C/MA/2024/01 ކޯޓު އަމުރު

"ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުގެ ނަންބަރު 240/2024/D/1 ދައުވާ ފޯމުން ސ.މަރަދޫ/ ބޮޑުގޭއިން މުޙައްމަދު ޒިޔާ (އައި.ޑީ ކާޑު ނަންބަރު: A200823) ގެ މައްޗަށް ދައުވާކުރުމަށް 2024 މާރިޗު 10 ވަނަ ދުވަހު މިކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ދައުވާ ހުށަހަޅާ ފޯމާއި ގުޅިގެން ދަންނަވަމެވެ.

މައްސަލައިގައި ދައުވާ ފޯމާއެކު ހުށަހަޅާފައިވާ ލިޔެކިޔުމަށް ބެލުމުން މައްސަލައިގައި ދައުވާލިބޭ ފަރާތް ހިރާސްތަށް ލެވިފައިވަނީ 2024 ޖަނަވަރީ 08 ވަނަ ދުވަހުގެ 11:15 ގައި ކަމަށްވާއިރު، އަދި ތަހުޤީޤު ކުރުމުގެ މުއްދަތު އިތުރު ކުރެވިފައިވުމުން، މިކޯޓަށް ދައުވާ ފޯމު ހުށަހަޅާފައިވަނީ ޤާނޫނު ނަންބަރު 21/2022 (ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016 ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނަށް 4 ވަނަ އިސްލާޙު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނު) ގެ 94 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ މުއްދަތު ހަމަވުމުން ކަމަށްވާތީ މިމައްސަލަ ބަލައި ނިންމަވައިދެއްވުމެވެ."

މިފަދައިންނެވެ.

13. މިވަގުތުން ދުނިޔެ ފޯނުން ދިސްޓްރިކްޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު D5C/RNAB/2024/1

"ޑިސްޓްރިކްޓް ކޯޓުގެ ނިންމުން އަނބުރާ ބަލައި ނިންމުން"ގެ "ޤާނޫނީ ކަންތައްތައް ބަލައިދިނުމުގެ" މި ސުރުޚީގެ ދަށުން ލިޔެފައިވާ ކަންކަން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

"1. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުން ބަންދުކުރެއްވިއިރު މި މައްސަލައިގައި ދައުވާލިބޭ މުޙައްމަދު ޒިޔާގެ މައްޗަށް ދައުވާ އުފުލުން ޖެހޭނީ ޤާނޫނު ނަންބަރު 21/2022 (ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016 ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނަށް 4 ވަނަ އިސްލާޙު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނު) 94 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގެ ދަށުންކަމަށެވެ. އެއީ މުޙައްމަދު ޒިޔާ ދޫކޮށްލެވިފައިވާތީ ދިވެހި ފުލުހުންގެ ހިރާސްތުން ދޫކޮށްލެވުނު ތާރީޚެވެ.

2. މުޙައްމަދު ޒިޔާގެ މައްޗަށް ތުހުމަތުކުރެވުނު މައްސަލައިގައި، މުޙައްމަދު ޒިޔާ 07 ޖަނަވަރީ 2024 ދުވަހު ހައްޔަރުކޮށް، ބަންދުކޮށްފައި ހުށަހެޅުމުން 08 ޖަނަވަރީ 2024 ދުވަހު ހުށަހެޅުމުގެ ކުރިމަތިން ޕްރިސީޓްކުރުމުން، 07 ދުވަހުގެ މުއްދަތަށް ބަންދުގައި ބެހެއްޓުމަށް އަމުރުކުރެވިފައިވާއިރު، އެ މުއްދަތު ހަމަވަނީ 15 ޖަނަވަރީ 2024 ދުވަހުކަމާއި، އަދި އެއަށްފަހު މުޙައްމަދު ޒިޔާ ބަންދުގައި ބަހައްޓާފައި އޮތީ 15 ޖަނަވަރީ 2024 ދުވަހުގެ ވަގުތުގައި، ދިވެހި ފުލުހުންގެ ހިރާސްތުން މުޙައްމަދު ޒިޔާ ބަންދުން ދޫކޮށްލެވިފައިވާކަން އެނގެން އޮތެވެ.

3. ޤާނޫނު ނަންބަރު 21/2022 (ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016 ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނަށް 4 ވަނަ އިސްލާޙު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނު) 94 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައި ބުނާގޮތުން މުއްދަތަކީ ތުހުމަތުގެ ބާވަތުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް ހައްޔަރުކުރެވިފައިވާ ޤާނޫނު އަހަރުތަކުގެ ތެރޭގައި ދައުވާ ކުރުމަށް ކަނޑައެޅިފައިވާ ބަންދުގައި ހުރުމަށް ފާސްކޮށްފައިވާ

ފުލުހުންނާހަވާލުކުރުމާ ހަވާލުކުރުމުގެ އިޖުރާއަތު ބަންދުގައި ހިފެހެއްޓުމަށް ދޭއިރުވެސް މިހެން ދޭހަވާ ގޮތަށް މިންވަރާ ދައުލަތުގެ
މުއްދަތު ގުނުމާ ގުޅޭގޮތުން ޤާނޫނުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

ކަނޑައެޅި ދުވަސްވަރުގައި މިގޮތަށް ހަމައެކަނި ހަވާލުކުރުމުގައި ފާހަގަ އިޖުރާއާތު ގުޅޭގޮތުން ނޯޓުކުރާ ކަމަށް ތަފުސީލުކުރާ
ފާހަގަކުރެއްވުމުގެ ބަލާއިރު ބަންދުގައި ހިފެހެއްޓުމަށް މިނެވެ، ބަންދުގައި ހިފެހެއްޓުމުން ފާހަގަކުރެވުނު ނިންމުމެއް، އެގޮތުގައި އޮތުމާ
ބަންދުގައި ބަލައިގަތުން ކޮށް ފާހަގަކުރެވޭ ދިފާޢުގައި މުއްދަތު ހަމަވާ ގޮތުގެ ހަވާލާ ދިޔައީވެސް ދިފާޢުގެ ފަރާތުން
އެވީ ދިވެހިރާއްޖޭ، އެފަދަ ދައުލަތުގެ މުއްދަތު ގުނުމުގައި ހިފެހެއްޓުމުގެ ޝަރުޢީ ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވެއެވެ.

އެގޮތުން ޢަމަލުކުރަނީ ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ އެއްވަނަ ބާބުގެ ފެށުމުގައި ވާ ގޮތަށެވެ. އެހެންކަމުން ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ
ޤާނޫނުގެ އެއްވަނަ ބާބުގައި ވާ ގޮތަށް މިންވަރުކުރާއިރު ޤާނޫނުގެ ޢާއްމު ގަވާއިދު ހިނގާނެ ގޮތް ބަޔާންކޮށްފައި
ނިޒާމެއްކަމާއި، އަދި އެގޮތުން އަމަލުކުރަނީ ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 94 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައި ބުނާ މުއްދަތު
އެއީ ކަނޑައެޅުމާއި ހުކުމް ނުކުރެވޭ ނަމަ ދިފާޢުގެ ދޭހަ ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތެވެ.

މިވަގުތަށް ކަނޑައެޅުމަށް ބަލާއިރު މުއްދަތު ފަހަނައަޅައި ދިއުމަށް ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅުމަށް
ބަލާ ފަރާތުން ހުށަހެޅި ތާރީޚުން 15 ދުވަހުގެ މުއްދަތުން ބޭރުގައި ފިޔަވަޅު އަޅަނީ ކަމަށް ދެކެވެނީއެވެ.
އަދި އެ ގޮތުން އަސާސަކީ ބަލާއިރު ބަލާ ބޭރުގައި ޝަރުޢީ ގޮތުން ނިންމުން ބާޠިލުވާނެ ކަމުގައި ބަލާ ފަރާތުން
ދައުލަތުގެ ދެކޮޅުގައި ދައުލަތުގެ މުއްދަތު ހިފެހެއްޓުމާ ހުރިހާ ޤާނޫނުގެ 94 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ)
ގައިވާ މުއްދަތެވެ.

4. މުއްދަތު ބަލާއިރު ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި މައްސަލައިގައި، ދައުލަތުން ހުށަހެޅި ބަންދުގެ މުއްދަތު ޤާނޫނުގެ
94 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައިވާ މުއްދަތު ފަހަނައަޅައި ދިއުމުންކަން އެނގެއެވެ."

މިފަދައިންނެވެ.

14. ރަޖިސްޓްރާރގެ ނިންމުމަށް ބަދަލުގެންނަން ޝަރުޢީ ނަތީޖާ ނޮޅާލައި ދިފާޢުގެ ދޭހަވާ ގޮތުން
ޑިސްޓްރިކްޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު D5C/RNAB/2024/1 "ރަޖިސްޓްރާރގެ ނިންމުން އަލުންބަލައި ދޭށެވެ
ނިންމުން" ގައި ނިންމާފައިވެއެވެ. މި ނިންމުން ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ހައިކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފު
ކުރުމުން އެ މައްސަލަ ބަލަނީ، ހައިކޯޓުގެ 2024/HC-A/183 ޤަޟިއްޔާގައެވެ.

އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާ

15. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުގެ ފަރާތުން މި ދެ އިސްތިއުނާފުގައިވެސް ހުށަހަޅާފައިވަނީ މައިގަނޑު 1 (އެކެއް) އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާއެވެ. އެ ނުކުތާއަކީ:

15.1 ޤާނޫނު ނަންބަރު 21/2022 (ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) އަށް 4 ވަނަ އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނު) ގެ 94 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) މާނަކޮށް ތަޠުބީޤުކޮށްފައިވަނީ ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/2011 (މާނަކުރުމުގެ ހަމަތައް ބަޔާންކުރުމުގެ ޤާނޫނު) ގެ 3 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އާ ޚިލާފުވާ ނިންމުމެއް ކަމަށް ބުނެ ހުށަހެޅި ނުކުތާއެވެ.

އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާއާ ގުޅިގެން އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން ފާހަގަކުރި ކަންކަން

16. ތަޙްޤީޤުކުރުމުގެ މަރުޙަލާ ގެންދިޔައި ފުލުހުން ގެންގޮސްފައިވާ ތަކެތިތަކާ ފަރާތްތަކަށް ބަންދުން ދޫކުރި ޙާލަތުން ފެށިގެންކަމާއި، އެއީ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 94 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ ސާފު ނައްޞުގައި އެއް އިޝާރާތް ތަޠުބީޤުކުރެވޭނެ ކަމަށް ދަލީލުތަކުން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

17. ދަޢުވާގެ ނިންމުމުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާ ގޮތުން މާނަކުރުމުން 94 ވަނަ މާއްދާގައިވާ "ބަންދުން ދޫކުރާތާ 45 (ސާޅީސް ފަހެއް) ދުވަހުގެ ތެރޭގައި، އެ މައްސަލައެއްގެ ތަޙްޤީޤު ނިންމައި ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހަށް ހުށަހަޅަންވާނެ" ކަމަށް ބަޔާންކުރާ މާއްދާ، ހިނގާދިޔަ ފަހަރަކު ހައްދުކުރާ ފަރިޔާދުތަކުގެ ޙާލަތްތަކަށް ގެންގޮސް ދުވަހުގެ ބަންދުން ދޫކުރާ ޙާލަތު ތަކެތި ބަލަހައްޓާ ފަރިޔާދުތަކުގެ ޙާލަތްތަކަށް ނުވަތަ ފުރަތަމަ ބަންދުން ދޫކުރާ ޙާލަތް ޙިމާޔަތްކުރެވޭގޮތަށް، އެ މާނަކުރެވިފައި، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނަށް 4 ވަނަ އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނުގެ 94 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ހިމެނޭ އެހެން މާއްދާއެއް ހިމެނޭ، އެފަދަ ތަރުތީބު މާނަކުރުމުގެ ޤާނޫނުން އެކުލެވޭ ޙާލަތްތަކުގައި، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 94 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައިވާ ސާފު އިބާރާތުގެ ތެރެއިން އިތުރު ބައިތަކެއް އިތުރުކުރެވޭނެ މާނަކުރުމަކަށް ދަތިވެފައިން ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

18. ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނަށް 4 ވަނަ އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނު [illegible]، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 94 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އަދި (ށ) ގައި މުއްދަތު ގުނުމުގައި ބަލާނެ ގޮތް ބަޔާންކޮށްދިނުމުގައި، އެ މާއްދާގެ (ނ) އާ ޚިލާފަށް އިތުރުކުރަމުން ބަޔާންކޮށްފައިވާއިރު، އެއީ "[illegible] [illegible] ފުރަތަމަ [illegible]" މިފަދައިންކަމާއި، މިފަދައިން 94 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާގޮތަށް ދައުލަތުން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި މިއީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ޤާނޫނު ހެދުމުގައި ޤަސްދުގައި ގެނެސްފައިވާ ތަފާތެއްކަން މުޅި 94 ވަނަ މާއްދާ އެކުގައި ކިޔުމުން ސާފުވާނެކަމެއް، އެ މާއްދާ އިސްލާހުކުރުމުގެ މަޤްސަދަކީވެސް އެ ފަދައިން މީހުން ބަދަލުން ދޫކުރެވެން ނުހިމެނުނުކަން އެނގޭ ކަމާއި، އެއީ 94 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި (ށ) ގައިވާ ޢިބާރާތާއި މުޅިން ތަފާތު ޢިބާރާތަކުން (ނ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައި، އެ ޢިބާރާތުގެ މުއްދަތު ގުނާނެ ގޮތް ބަޔާންކޮށްދިނުމުގައި އުސޫލުތަކެއްވެސް ދައުލަތުން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

19. މި މައްސަލައިގައި ތުހުމަތުވެރިޔާ ޝަރީޢަތުން ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 94 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ދެ ޢިބާރާތުގެ ތެރެއިން ކޮން ދޫކުރި ޢިބާރާތް ކަމާއި އެ ޢިބާރާތުގައި ދައުލަތުގެ މުއްދަތު ގުނަން ފަށަނީ "ބަންދުން ދޫކުރި" ތާރީޚުން ފެށިގެންކަމަށް ޤާނޫނުގެ ސިޔާގު އިބާރާތުން ބަޔާންކޮށްފައިވާކަމަށް ދައުލަތުން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

20. ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/2011 (މާނަކުރުމުގެ ހަމަތައް ބަޔާންކުރުމުގެ ޤާނޫނު)ގެ 3 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބަޔާންކުރަނީ، ބަހެއް، ނުވަތަ އިބާރާތެއް ނުވަތަ ޖުމުލައެއް ޤާނޫނެއްގައިވާ ގޮތުން، އޭގެން ވަކި މާނައެއް ދޭހަވާކަމަށްވާނަމަ، އެ ދޭހަވާ މާނަ އެއަށްވުރެ ފުޅާކުރުމަކީ ނުވަތަ އޭގައި ނުހިމެނޭ ކަންތައްތައް އޭގައި ހިމެނުމަށް މަސައްކަތް ކުރުމަކީ، ތަފްސީރުކުރެވިފައި ނުކުރެވޭނެކަމަށް، މި އުސޫލު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމްކޯޓުން ޤާނޫނުއަސާސީއާއި ޤާނޫނުތައް މާނަކުރުމުގައި ތަބާވާންޖެހޭ އަސްލެއް ކަމަށް ދައުލަތުން ބަޔާންކޮށް، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމްކޯޓުގެ ނަންބަރު 2020/SC-A/78,79 (**މުޙައްމަދު ނަސީމް، އަސްޢަދު ސަލީމް ވ. ޢައްބާސް ޢަބްދުﷲ**) ގަޟިއްޔާ ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން އެދިފައިވާ ގޮތް

21.އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން އެދިފައިވަނީ [illegible] [illegible] [illegible] މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު D12C/RNAB/2023/1 [illegible] ނިންމުން [illegible] ނިންމި [illegible] [illegible] [illegible] މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު D5C/RNAB/2024/1 [illegible] ނިންމުން [illegible] ނިންމި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނަންބަރު 759/2023/D/3 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކޯޓުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނަންބަރު 240/2024/D/1 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކޯޓުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނަންބަރު 2023/HC-A/384 [illegible] [illegible] 2024/HC-A/183 [illegible] [illegible].

[illegible] ފާހަގަކުރެވުނު ކަންތައްތައް

22.މި [illegible] [illegible] ނިންމުން [illegible] 94 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 94 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

23.[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

މި މައްސަލަތަކުގައި ހިމެނޭ ޖުރުމުގެ މައްޗަށް ދައުވާ އުފުލަންޖެހޭނީ، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 94 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބަޔާންކުރާ މުއްދަތުގައި ނޫންކަމަށާއި، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 94 ވަނަ މާއްދާގެ (ރ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ މުއްދަތުގައިކަމަށެވެ.

24. ދައުލަތުން މި ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވާ އިސްތިއުނާފުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ އެންމެ ނުކުތާއެކެވެ. އެ ނުކުތާގައި ދައުލަތުން ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 94 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ދަށުކޯޓުން މާނަކޮށް ތަތުބީޤުކޮށްފައިވާ ގޮތް ގޯސް ކަމަށެވެ. ނަމަވެސް، ދަށުކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރުގެ ނިންމުން ބިނާކުރި ޤާނޫނީ އަސާސަކީ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 94 ވަނަ މާއްދާގެ (ރ) ކަން ސާފުކޮށް އެނގެން އޮތުމެވެ.

25. ދައުލަތުގެ އިސްތިއުނާފު ނުކުތާގައި، އަދި ދައުލަތުން މި ކޯޓަށް ހުށަހެޅި ބަޔާންތަކުގައިވެސް ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 94 ވަނަ މާއްދާގެ (ރ) ދަށުކޯޓުން މި މައްސަލަތަކަށް ތަތުބީޤުކޮށް ގޯސްކަމަށް [illegible] އެކަމުގައި އުޅުނު ޤާނޫނީ ބަހުސަކީ [illegible] މި އިސްތިއުނާފު ކުރިއަށް ގެންދިޔުން ކަމަށް އެހެން ނުކުތާއެވެ.

ނިންމަން ފެނުނު ގޮތް

26. ދައުލަތުން ހުށަހަޅާފައިވާ އިސްތިއުނާފު ނުކުތާއަށް ބިނާކޮށް، އިސްތިއުނާފުކުރެވިފައިވާ، [illegible] ދެކުނުބުރީ [illegible] މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު D12C/RNAB/2023/1 ޤަޟިއްޔާގެ ނިންމުން އަލުންބަލައި ނިންމި ނިންމުމާއި، [illegible] ދެކުނުބުރީ [illegible] މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު D5C/RNAB/2024/1 ޤަޟިއްޔާގެ ނިންމުން އަލުންބަލައި ނިންމި ނިންމުން ބާޠިލުކުރަންޖެހޭނެ ފަދަ ސަބަބެއް ނެތް ކަމަށް ނިންމަން ފެނުނެވެ.

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒުގެ ރައުޔު

27. ޕްރޮސިކިއުޝަނުން އިސްތިއުނާފުކޮށް ހުށަހަޅާފައިވާ ދެ މައްސަލައަށް ބަލާއިރު، ދަށު ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރާރު މި ދެމައްސަލަ ދަށު ކޯޓަށް ބަލައިނުގަތުމަށް ނިންމާފައިވަނީ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ 94 ވަނަ މާއްދާއަށް ހަވާލާދީ، ދަޢުވާ ކުރުމުގެ މުއްދަތު ހަމަވެފައިވާ [illegible]. އަދި، ޕްރޮސިކިއުޝަނުން ރަޖިސްޓްރާރުގެ ނިންމުން މުރާޖަޢާ ކޮށްދިނުމަށް ދަށު ކޯޓުގައި އެދުނުން، އެކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރު ރަޖިސްޓްރާރުގެ ނިންމުން މުރާޖަޢާކުރުން، މިދެމައްސަލައިގެ މައްޗަށް [illegible] ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ 94 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބަޔާން ކުރާ މުއްދަތު ކަމަށް [illegible] [illegible] ކަމަށް ނިންމައި، މި ދެމައްސަލައިގެ މައްޗަށް [illegible] އެޤާނޫނުގެ 94 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާން ކުރާ މުއްދަތު ކަމަށް ބަޔާން [illegible] ރަޖިސްޓްރާރުގެ ނިންމުން [illegible].

28. ރަޖިސްޓްރާރުގެ ނިންމުން މުރާޖަޢާ ކޮށްދިނުމަށް ޕްރޮސިކިއުޝަނުން ދަށު ކޯޓަށް ހުށަހެޅި ހުށަހެޅުމުގައި އޮތީ "މިމައްސަލައަކީ އެޤާނޫނުގެ 94 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި ހުށަހަޅާފައިވާ މައްސަލައެއްކަމަށް ކަނޑައަޅުއްވައި މިމައްސަލަ މިކޯޓަށް ހުށަހެޅުމުގެ ހުއްދަ ދެއްވުން އެދި..." މިވަނީއެވެ.

29. މިކަމާގުޅޭ ގޮތުން ދަށު ކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރު ނިންމާފައިވަނީ؛

> "...94 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބުނެފައިވާ [illegible]

އެއްވަރުބަރާބަރުވުން ފުރުޞަތުތަކުގައި، އެހެނީ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ އެއްވަރުބަރާބަރުގައި ލިބުމަށް އިންސާފުވެރިކަން އަވަސް ޝަރީޢަތެއްގައި ކޯޓުގެ ތަޙުޤީޤު ކުރިމަތިލުމާއި ދިފާޢުގެ މަސައްކަތުގައި ހިއްސާވެވޭނެ ފުރުޞަތުދިނުމާއި، އަދި އެފަދަ އަދުލުއިންސާފުގެ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 94 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބުނާ މުއްދަތު އެއްވެސް ކުރިއަށް ދިޔުމަކީ އުސޫލުތަކުގެ ތަނުގައި ހުރި ބައިގެ ފުރުޞަތު ދިނުމުގެ ތަޢާރުފްކުރުމީ..."

މިފަދައިންނެވެ. މިހާ، ދަށު ކޯޓުން ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ 94 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ތަފްސީރު ކުރެވިފައި ވާގޮތް އެނގެއެވެ.

30. ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ މަޤްޞަދު ކަނޑައެޅުމުގައި މާނަ ކުރުމަށްޓަކައި، ކޯޓުގެ ތަފްސީރުކުރުމުގައި ހަރުދަނާކަމާއި މަޤްޞަދަށް މަގުފަހިވާ ގޮތުން ޝަރީޢަތް ހިނގުން ހުއްޓުވުމަށް ގޮތަކަށް ނުވެއެވެ. ޤާނޫނުތަކުގެ މާނަ ކުރުމުގެ އަސާސީ ބިނާ ކުރުވަނިވި ކޮލިޕްރިނަސިޕަލް އުސޫލު (mischief rule) އެވެ. އެއީ އެޤާނޫނެއް ތައާރަފް ކުރުމުގެ ކުރިން އޮތް ގޮތުގައި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހުރި ޤާނޫނީ ކުރިމަތިވި މައްސަލަ އާއި ގެއްލުން ހިފެހެއްޓުމަށް ނިންމަން މާނަ ކުރުމެވެ. އެޤާނޫނެއް ތަޢާރުފް ކުރެވުނު އުސޫލެވެ.

31. ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު ތަފްސީރުކުރުމުގެ ކުރިން ކުރެވިފައިވާ ތަފްސީރުކުރުމާއި ޖެހުމުގެ މަސައްކަތް ވަކިން ހަމަޖެހުމާއި ކުރުމަކީ މަސައްކަތް ޝަރީޢަތް ހިނގުމުގެ މުއްދަތު ހިފެހެއްޓުމެވެ. ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނަށް، ކުރުތަކުގެ ތަފްސީރުކުރުމާއި ޖެހުމުގެ މަސައްކަތް އަވަހަށް ބަލާލާ ހިނގައި، އަވަހަށް ހައްލުކުރަން އަވަހަށް ޝަރީޢަތްކަން ނިންމުމެވެ. ޤާނޫނުގައި މުއްދަތުތައް ބޭނުން ކުރަނީ، މިހެންނެވި ގޮތަކަށް އަވަހަށް ކަނޑައެޅިން ކޮޅުން ހިންގުމެވެ. ހަމަޖެހޭ، ޖިނާއީ އަދުލުގެ ނިޒާމުގެ ތާއީދުން، ދައުލަތުގެ މަޤާމުތަކުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ހަމައިން، ޤާނޫނުގައި ބެލެނިކޮށް މުއްދަތު ހަމަވެގެންދިޔަކަމުން ބޭނުން، ކުރުތަކުގެ ތަފްސީރުކުރުމާއި ޖެހުމުގެ މަސައްކަތް ޝަރީޢަތް ނިންމުމަށް ތަޢާރަފްކުރެވުނު ދުވަސްވަރުގައި، މިޤާނޫނު އަދާކުރުމުގެ ދަށުން ހުރި ބާރުތަކުގެ ވަކި ބާރަކަށް ބާރެއް ދިނުމެވެ. ހަމަޖެހިފައި މަސްއޫލިއްޔަތު ހަމަޖެހޭ ބާރަން ފިޔަވައި ކުރުތައް ޝަރީޢަތުގެ ސުލްތާނުމަކަށް ބިނާކޮށް ދިނުމަކީ ބާރު ވަކިކުރުމެވެ.

32. ބިނާކުރުމަކަށް ބަލާއިރު، އެއް މައްސަލައަކަށް، މަސްއޫލިއްޔަތުގެ ބޭނުންކުރާ ދުއާގެ ޤާނޫނު ތަފްސީރު ކުރިއަށް އޭގެ މައްސަލައެވެ. އަނެއް މައްސަލައަކީ، އަދިއެފަ ޖިނާއީގެ ގެއްލުން ވަކި ވެއްޖެނަމަ ކުރުމަށް

މައްސަލައެކެވެ. ފެނެން އޮތް ގޮތަކީ، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 94 ވަނަ މާއްދާ މާނަ ކުރި ގޮތެއްގެ ސަބަބުން، [illegible] [illegible] މައްސަލައިގެ ޗާޖުގައި [illegible] [illegible] [illegible] ނުކުރެވި. އެކަމުގެ [illegible] ޕްރޮސިކިއުޝަނުން ޗާޖު ފައިލްކުރުން [illegible] [illegible] ޗާޖު ފައިލްކުރުމަށް [illegible] 01 (އެކެއް) ދުވަސް [illegible]. ޤާނޫނުން [illegible] [illegible] ސަބަބުން، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަމުގައި ދެކެމެވެ.

33. ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 94 ވަނަ މާއްދާއަށް ބަދަލު އައި ފަހުން އިސްލާހު ގެނެވި،[6] އެމާއްދާއަކީ، ދައުވާކުރުމުގެ މަރުޙަލާ ކަނޑައަޅާ ބަޔާން ކުރާ މާއްދާގެ ގޮތުގައި އޮތް އޮތުން، "ބަންދުގައިވާ މީހުންގެ މައްސަލަ ދައުވާކުރުމުގެ މަރުޙަލާ" މިގޮތުން ބަދަލު ކޮށްފައި ވެއެވެ. ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނަށް 4 ވަނަ އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނުގައި އެވާ ގޮތުން، 94 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އަކީ ވަކިން އޮތް އަކުރެކެވެ. އެއަކުރު ކިޔަންޖެހޭނީ 94 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ހުރި އަކުރުތަކާއި ގުޅުވައިގެންނެއް ނޫނެވެ. 94 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައި އޮތީ؛

> " ޖިނާއީ ކުށެއްގެ ދައުވާ ލިބޭ ފަރާތަކީ މި ޤާނޫނުގެ 60 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގެ ދަށުން[7] ފަނޑިޔާރުގެ ކުރިމަތިން ހާޒިރުކުރުމަށްފަހު އެ މާއްދާގެ (ށ) ނުވަތަ (ހ)ގެ ދަށުން [illegible] ނިންމާފިނަމަ، ނުވަތަ އެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަމުގައިވާނަމަ، އެ [illegible] ގިނަވެގެން 45 (ސާޅީސްފަހެއް) ދުވަހުގެ ތެރޭގައި، އެ މައްސަލައެއްގެ ތަޙްޤީޤު ނިންމައި ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހަށް ހުށަހަޅަންވާނެއެވެ. އަދި އެފަދަ މައްސަލަ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް ބަލައި ދައުވާކުރަމުން، ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހަށް އެ މައްސަލައެއް ހުށަހެޅުނުތާ 15 (ފަނަރަ) ދުވަހުގެ ތެރޭގައި އެ ދައުވާއެއް އުފުލަންވާނެއެވެ."

މިހެންނެވެ.

---

[6] ޤާނޫނު ނަންބަރު:34/2024 އަކީ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނަށް ގެނެވުނު 5 ވަނަ އިސްލާހުގައި [illegible] 17 ޑިސެމްބަރު 2024 [illegible] ކުރައްވާފައެވެ. މިމައްސަލައިގެ ޤަޟިއްޔާ [illegible] 5 ވަނަ އިސްލާހުގެ ކުރިން އޮތް ގޮތެވެ.

[7] [illegible] ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ 60 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އަކީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

34. ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 94 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބަޔާން ކުރަނީ ކުށެއްގެ ތުހުމަތުގައި ހައްޔަރު ކުރެވޭ މީހުންގެ ތެރެއިން ދޫކޮށްލާ މީހުންގެ މައްޗަށް ދަޢުވާ ކުރުމުގެ މުއްދަތުގެ ވާހަކައެވެ. ސުވާލަކީ މިމާއްދާގައި ބަޔާން ކުރާ ފުލުހުން ދޫކޮށްލާ މީހުންނަކީ ކާކުހެއްޔެވެ؟ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 43 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި 45 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ ދަށުން، ކުށްކުރުމުގެ ތުހުމަތު ކުރެވިގެން ހައްޔަރު ކުރާ މީހުން ފުލުހުން ދޫކޮށްލައެވެ. ނަމަވެސް އެއީ ފަނޑިޔާރެއްގެ ކުރިމައްޗަށް އޭނާ ފުރަތަމަ ހާޒިރުކުރުމުގެ ކުރިން ފުލުހުން ބާރު ބޭނުންކޮށްގެން ހައްޔަރުގައި ބަހައްޓަންޖެހޭ ކަމަށް ނުވިސްނެއެވެ. 94 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބަޔާން ކުރަނީ، ފަނޑިޔާރެއްގެ ކުރިމައްޗަށް ހާޒިރު ކުރުމަށްފަހު ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ 60 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ނުވަތަ (ހ) ދަށުން ދޫކޮށްލެވިދާނެ މީހުންނަކީ، ނުވަތަ އޭނާ ދޫކޮށްލާފައިވަނީ ދިޔައި ފުލުހުންގެ ޙިރާސަތުން ކަމަށްވާނަމަ، ކަމަށެވެ. ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 60 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ނުވަތަ (ހ) އަކީ ކުށުގެ ތުހުމަތު ކުރެވިގެން ފަނޑިޔާރެއްގެ ކުރިމައްޗަށް ހާޒިރުކުރާ މީހާ ބަންދުކުރާ އަމުރު ބާވަތެއް ނޫނެވެ. ވީމާ، "...ނުވަތަ އޭނާ ދޫކޮށްލާފައިވަނީ ދިޔައި ފުލުހުންގެ ޙިރާސަތުން ކަމަށްވާނަމަ،" ކަމަށް 94 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އެބަޔާންކުރާ މީހަކީ ކުށެއްގެ ތުހުމަތުގައި ހައްޔަރު ކުރާކަން އެނގެއެވެ. އަދި އެމީހަކީ، ފަނޑިޔާރެއްގެ ކުރިމައްޗަށް ހާޒިރު ކުރުމާ ހަމައަށް ވާނެކަންވެސް އެނގެއެވެ. ވީމާ، ފުލުހުން ދޫކޮށްލާ މީހަކީ، ފަނޑިޔާރެއްގެ ކުރިމައްޗަށް ހާޒިރު ކުރުމުން، ބަންދުގައި ބެހެއްޓުމަށް ޝަރީޢަތުން ނިންމާ ނިންމުމުގެ ދަށުން ބަންދުގައި ހުރި ފަދަ ފުލުހުން ދޫކޮށްލާ ޙާލަތުންކަން އެނގެއެވެ.

35. ވީމާ، ކުށެއްގެ ތުހުމަތުގައި ފަނޑިޔާރެއްގެ ކުރިމައްޗަށް ހާޒިރުކުރުން، ބަންދު ކޮށްފައިވާ މީހަކީ، ފުލުހުން ދޫކޮށްލައިފިނަމަ، އޭނާގެ މައްސަލަ ދަޢުވާ ކުރަންޖެހޭ، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 94 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ ދަށުންނެވެ. އަދި އޭނާގެ މައްސަލަ ދަޢުވާ ކުރުން، ބަންދުން ދޫކޮށްލާ ޖާމިނުން ފުރިގެން، 60(ފަސްދޮޅަސް) ދުވަހަށް ވުރެ އިތުރުވެގެން ނުވާނެއެވެ.

36. މިމައްސަލަތަކުގެ މައްޗަށް ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 94 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ތަތުބީޤުކޮށް ނުކުރެވޭނެއެވެ. ސަބަބަކީ، އެއަކުރުގައި ބަޔާން ކުރަނީ ބަންދުގައި ހުރި މީހެއްގެ މައްޗަށް ދަޢުވާ ކުރުމުގެ މުއްދަތު ކަމަށްވާތީއެވެ.

37. ބަޔާންވެދިޔަ ސަބަބުތަކަށް [illegible]، ދަށު ކޯޓުގެ [illegible] ނިންމި ނިންމުން މުރާޖަޢާކޮށް ދަށު ކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރު ނިންމި ނިންމުން ބާޠިލުކޮށް، މިމައްސަލަ ދަށު ކޯޓަށް ހުށަހަޅުމުން، ބަލައިގަންނަން ޖެހޭކަމަށް އަންގަންޖެހެއެވެ.

ފަނޑިޔާރު [illegible] ހުސައިނުގެ ރައުޔު

38. ހުށަހެޅިފައިވާ ދެ އިސްތިއުނާފުގައިވެސް ބަހުސް ނުކުތާގައި ވަނީ، ކުށެއްގެ ތުހުމަތުގައި ފުލުހުން ބަންދުކޮށްފައިވާ މީހަކު އިތުރަށް ބަންދުގައި ބެހެއްޓުމަށް ކޯޓުން ނިންމާ ހުކުމުގައި ވަނިކޮށް، ފަހުން ކޯޓަށް ދަޢުވާ [illegible] ކުރިން، އެ މީހަކު ބަންދުން ދޫކޮށްލައިފި ނަމަ، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 94 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)[8] އިން ތަޙުޤީޤު ނިންމުމަށް އިތުރު މުއްދަތެއް [illegible]. ދަށު ކޯޓުން ނިންމާފައި ވަނީ، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 94 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ހާލަތަކީ، ކޯޓުން މީހެއްގެ ބަންދު ދިގުކުރުމުގެ ފަހުން ބަންދުން ދޫކޮށްލާ ހާލަތު ނޫން ކަމަށެވެ.

39. ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 94 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އަދި (ނ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައި ވަނީ، ކުށެއްގެ ތުހުމަތުގައި ފުލުހުން ބަންދުކޮށްފައިވާ މީހަކު އިތުރަށް ބަންދުގައި ބެހެއްޓުމަށް ކޯޓުން ނިންމާ ހުކުމުގައި ތަޙުޤީޤު ނިންމުމާއި، ދަޢުވާ ކުރުމަށް ލިބޭނެ މުއްދަތެވެ.

40. ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 94 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައި ވަނީ، ކޯޓަށް ދަޢުވާ [illegible] [illegible] ބަންދުން [illegible] ހަމަ ތަޙުޤީޤު ނިންމުމާއި، ދަޢުވާ ކުރުމަށް ލިބޭނެ މުއްދަތެވެ.

---

[8] [illegible] ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 94 ވަނަ [illegible] 5 ވަނަ [illegible] 5 ވަނަ [illegible]

ސާބިތުވިޔަ، ކުށުގެ ތުހުމަތުގައި ފުލުހުން ބަންދުކޮށްފައިވާ މީހަކު އިތުރަށް ބަންދުގައި ބެހެއްޓުމަށް ކޯޓުން ނިންމާފައި ވަނިކޮށް، ފަހުން ކޯޓުން ނުވަތަ ފުލުހުންނަށް ފެނިގެން އެ މީހަކު ބަންދުން ދޫކޮށްލާ ހާލަތުގައި ވެސް މި މާއްދާ ތަތުބީޤު ކުރެވޭނެ ހެއްޔެވެ؟

41. ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 94 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައި ވަނީ

> "ޖިނާއީ ކުށެއްގެ ދައުވާ ލިބޭ ފަރާތަކީ މި ޤާނޫނުގެ 60 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ ދަށުން ފަނޑިޔާރެއްގެ ކުރިމަތިއަކަށް ހާޒިރުކުރުމަށްފަހު އެ މާއްދާގެ (ނ) ނުވަތަ (ރ)ގެ ދަށުން ދޫކޮށްލާފައިވާ މީހެއްނަމަ، ނުވަތަ އޭނާ ދޫކޮށްލާފައިވީ ދިޔުމަށް ފުލުހުންގެ ހިރާސްތުން ކަމަށްވާނަމަ، އޭނާ ބަންދުން ދޫކޮށްލާތާ 45 (ސާޅީސް ފަހެއް) ދުވަހުގެ ތެރޭގައި، އެ މައްސަލައެއްގެ ތަޙުޤީޤު ނިންމައި ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހަށް ހުށަހަޅަންވާނެއެވެ. އަދި އޭނާގެ މައްސަލަ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް ދައުވާ އުފުލާނަމަ، ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހަށް އެ މައްސަލައެއް ހުށަހެޅޭތާ 15 (ފަނަރަ) ދުވަހުގެ ތެރޭގައި އެ ދައުވާއެއް އުފުލަންވާނެއެވެ."

މި ފަދައިންނެވެ. މި މާއްދާގައި ބަންދުން ދޫކޮށްލާ ދެ ހާލަތެއް ބަޔާންކުރެއެވެ. އެއީ ފަނޑިޔާރު ބަންދުން ދޫކޮށްލުމާއި، ފުލުހުން ބަންދުން ދޫކޮށްލުމެވެ.

42. ފަނޑިޔާރު ބަންދުން ދޫކޮށްލާ ހާލަތް، އެ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައި ވަނީ ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 60 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އަދި (ރ)ގެ ދަށުން ބަންދުން ދޫކޮށްލާ ހާލަތަކެވެ. އުސޫލްގެ ގޮތުން، ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ (ނ) އަދި (ރ)ގެ ދަށުން މީހަކު ބަންދުން ދޫކޮށްލުމަށް އަމުރު ކުރާނީ، ކުށުގެ ތުހުމަތުގައި ފުލުހުން ބަންދުކޮށްފައިވާ މީހަކު ބަންދުކޮށްފައި ވަނީ ޤާނޫނާ އެއްގޮތް ގޮތުގެ މަތިންކަން ކަނޑައަޅައި، ބަންދު އިތުރަށް ދެމެހެއްޓުމާބެހޭ ގޮތުން ނިންމުމަށް ފަނޑިޔާރެއްގެ ކުރިމަތިއަކަށް ފުރަތަމަ ހާޒިރުކުރާ މަޖިލީހުގައިކަން، ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 60 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އަދި އެ މާއްދާގެ ހަވާލާދީފައިވާ (ނ) އަދި (ރ) ގައިވާ އިބާރާތުން އެނގެއެވެ. ވީމާ، ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 94 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި، ފަނޑިޔާރު ބަންދުން ދޫކޮށްލުން ހާލަތް ބަޔާންކޮށްފައި ވަނީ، ކުށުގެ ތުހުމަތުގައި ފުލުހުން ބަންދުކޮށްފައިވާ މީހާގެ ބަންދާބެހޭ ގޮތުން ނިންމުމަށް ފަނޑިޔާރެއްގެ ކުރިމަތިއަކަށް ފުރަތަމަ

ހާޒިރުކުރެވިފައިނުވާ ބަންދުން ދޫކުރުމާ ދޫކުރުމުގެ ޙުކުމްތަކެވެ. އިތުރު މުއްދަތަކަށް ބަންދުކުރުމަށްފަހު ވަކި ކޯޓުން ބަންދުން ދޫކުރުމާ ގުޅޭގޮތުން ނިންމެވެ.

43. ޖިނާއީ އިޖުރާއާތު ޤާނޫނުގެ 94 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ، ޝަރުޠުތަކާ ބަންދުން ދޫކުރުމާ ހަވާލުވި ގާޒީއަކު [illegible]، އިސްލާމީ ބައްދަލުކުރުން [illegible] މާއްދާގައި [illegible] ބަޔާންކޮށްފައިވާ ހާލަތު، ކޯޓުގެ ތަޤުދީރުގައި ޝަރުޠުތަކާ ބަންދުން ދޫކުރުމުގެ ކުރިން ނިންމުމަށް ޝަރީޢަތުގެ ކުރިމަތީގައި ހުށަހަޅައިދޭ ބަދަލުގައި ހާޒިރުކުރުވަން ޝަރުޠު ދޫކުރާ ހާލަތު [illegible]، ޝަރުޠުތަކާ ބަންދުން ދޫކުރާ ދޫކުރުމުގެ ބަދަލުގައި ބަންދު ކުރާ ކޯޓުގެ ނިންމުމެއް ޒާމިނުގެ ދަށުން ހާޒިރުކުރުމުގެ ޝަރުޠު ދޫކުރަނީ ބަންދުގެ މުއްދަތާ ބެހޭ ގޮތުން ކަމަށާއި "ޝަރުޠު" އަކީ ވަކި ބަޔާންކޮށްފައިވާ، ޝަރުޠުތަކާ ބަންދުން ދޫކުރުމާ ހަވާލުވި ކޯޓުގެ ތަޤުދީރުގައި ޝަރުޠުތަކާ ބަންދުން ދޫކުރުމަށްފަހު ވަކި މުއްދަތެއް ހާޒިރުކުރުމުގެ ހަމަތަކެއް ބަންދުން ދޫކުރާ ގޮތުން ނިންމާ ހުކުމްތަކެވެ.

44. ވީމާ، ޖިނާއީ އިޖުރާއާތު ޤާނޫނުގެ 94 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ، ބަންދުން ދޫކުރުމާ ދި ހާލަތު، ކޯޓުގެ ތަޤުދީރުގައި ޝަރުޠުތަކާ ބަންދުން ދޫކުރުމުގެ ކުރިން ނިންމުމަށް ޝަރީޢަތުގެ ކުރިމަތީގައި ހުށަހަޅައިދޭ ބަދަލުގައި ހާޒިރުކުރުވަން ބަންދުން ދޫކުރުމުގެ ބަދަލުގައި ހާޒިރުކުރުމުގެ ހާލަތު، ޝަރުޠުތަކާ ބަންދުން ދޫކުރުމުގެ ކުރިން ނިންމުމަށް ޝަރީޢަތުގެ ކުރިމަތީގައި ހާޒިރުކުރުމުގެ ޝަރުޠުތަކާ ބަންދުން ދޫކުރާ ހާލަތުގައި އިޖުރާއާތު ހިމެނެއެވެ.

45. އެހެނީ، ޖިނާއީ އިޖުރާއާތު ޤާނޫނުގެ 94 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އަދި، ކޯޓުގެ ތަޤުދީރުގައި ޝަރުޠުތަކާ ބަންދުން ދޫކުރުމުގެ އިތުރު މުއްދަތަކަށް ބަންދުކުރުމުގެ ބަދަލުގައި ކޯޓުން ނިންމުމުގެ ހުކުމް ޝަރުޠު ބަންދުން ދޫކުރުމާ ހަވާލުވެގެން ދިނުމުގެ ޝަރުޠުތަކާ ބަންދުން ދޫކުރާ ގޮތުގައި އިތުރު މުއްދަތެއް ދިނުމުގެ ގަސްތުގައި އެއް މާއްދާއެއްކަމަށް ފާހަގަކުރެވެއެވެ. ޝަރުޠުތަކާ ބަންދުގެ ތަޤުދީރު ނިންމުމަށް ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 94 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ޝަރުޠު (ނ)ގެ ދަށުން ދިނުމަށް ބަންދުގެ އިތުރުން، ޝަރުޠުތަކާ ބަންދުން ދޫކުރުމުގައި، ވަކިން އިތުރު މުއްދަތެއް ދޭން ކަނޑައަޅާފައިވާ [illegible]

އެ މާއްދާގައި އެ ފަދައިން އެނގެން ބައްޓަންކޮށްފައިނުވެއެވެ. އެހެނަސް އެ މާއްދާގައި ބައްޓަންކޮށްފައި ވަކި އެފަދައިކަން ނޫނެވެ.

46. ޖިނާއީ އިޖުރާއާތު ގާނޫނުގެ 94 ވަނަ މާއްދާއަކީ ކުށެއްގެ ތުހުމަތުގައި ފުލުހުން މީހަކު ހައްޔަރުކޮށް ބަންދުކުރުމަށް ނިންމައިފި ނަމަ، ތަހުގީގު ނިންމުމާއި، ދައުވާ ކުރުމަށް ލިބޭ މުއްދަތު ކަނޑައަޅާ މާއްދާއެއްކަން މުޅި އެ މާއްދާއިން ސާފުކޮށް އެނގެއެވެ. ވީމާ ފުލުހުން ބަންދުކުރުމަށް ނިންމާ މީހެއްގެ ތަހުގީގު ނިންމުމަށް ފުލުހުން މުއްދަތު އެ ދުވަހުގައި ފުރުސަތު ސާފު ވާން ޖެހެއެވެ. އެއްގޮތަކީ، ކުށެއްގެ ތުހުމަތުގައި ފުލުހުން ބަންދުކޮށްފައިވާ މީހާ އިތުރު މުއްދަތަކަށް ބަންދުގައި ބެހެއްޓުމަށް ކޯޓުން ނިންމާފައެވެ. އެ ހާލަތުގައި ދިނުން މުއްދަތު އެ މާއްދާގެ (ށ) އަދި (ނ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައި އެ ވަނީއެވެ. އަނެއް ގޮތަކީ، ހަމަ އެ ދުވަހުގައި އެ މީހަކު ބަންދުން ދޫކޮށްލެވެއެވެ. އެހެންވީ ކޯޓުން ނިންމައިގެން ނޫނީ ފުލުހުންނަށް ފަހުން ބަންދުން ދޫކޮށްލެވޭނެ ނިންމޭނެއެވެ. ބަންދުން ދޫކޮށްލުމާ ދުވަސް މުއްދަތު އެ މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައި އެ ވަނީއެވެ. މުއްދަތުގެ ތަހުގީގު ނިންމުމަށް ލިބޭ މުއްދަތު ކަނޑައަޅާފައިވާ ގޮތުގެ މައްޗަށް، އެ މުއްދަތުގެ ތެރޭ ހިސާބުން ބަންދުގައި ހުރި މީހާ ކޯޓުން ނުވަތަ ފުލުހުން ވަގުތުން ތަހުގީގު ނިންމައިގެން ނިންމުމަށް އިތުރު މުއްދަތެއް ދިނުމުގެ ބާރު ގާނޫނު އަސާސީގެ ގޮތަށް ބަޔާންކޮށްދީފައި ނުފެނެއެވެ. އަދި އެ ކަނޑައެޅުމަކީ ގާނޫނާ ޚިލާފު ކަމަކަށް ވެސް ނުފެނެއެވެ.

47. ވީމާ މި ކަންކަމަށް ބަލާއިރު އިސްތިއުނާފުކުރެވިފައިވާ ނިންމުންތަކަކީ ބަދަލު ގެނެސްދޭން ޖެހޭ ސަބަބެއް ކަމަށް އަހަރެމެންނަށް ނުފެނެއެވެ.

- **ޙުކުމް:**

ދެންފަހެ، އިސްވެ ފާހަގަކުރެވުނު ނުކުތާތަކާއި ބަޔާންކުރެވުނު ކަންކަން އެގޮތުގެ މަތިން ކުރުމުން، މިލަދުންމަޑުލު ދެކުނުބުރި މަނަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު D12C/RNAB/2023/1 "ރަޖިސްޓްރާރުގެ ނިންމުން އަލުންބަލައި ގޮތެއް ނިންމުން" އަދި މިލަދުންމަޑުލު ދެކުނުބުރި މާޅެންދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު D5C/RNAB/2024/1 "ރަޖިސްޓްރާރުގެ ނިންމުން އަލުންބަލައި ގޮތެއް ނިންމުން"ގައި ނިންމާފައިވާ ނިންމުމަށް ބަދަލު ގެންނަންޖެހޭފަދަ ސަބަބެއް ނެތްކަމަށް ކަނޑައަޅައި، މި މައްސަލަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލީހުގެ އަޣުލަބިއްޔަތުން ކަނޑައަޅައި ޙުކުމްކުރީމެވެ.

މިޤަޟިއްޔާ ބެލި ޙުކުމް ކުރީ:

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒް

ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީމް

(ޚިލާފު)

ފަނޑިޔާރު ޢަބްދުއްރައޫފް އިބްރާހީމް